

Briselē, 2.7.2014.
COM(2014) 446 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Videi nekaitīgas nodarbinātības iniciatīva.
Darbvieta izveides potenciāla izmantošana zaļajā ekonomikā.**

1. Ievads

Stratēģijā “Eiropa 2020” atzīts, cik nozīmīga ir pāreja uz zaļo, zemu oglekļa emisiju un resursu izmantošanas ziņā efektīvu ekonomiku, lai panāktu gudru, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi. Resursu neefektīva izmantošana, neilgtspējīgs spiediens uz vidi un klimata pārmaiņas, kā arī sociālā atstumtība un nevienlīdzības rada problēmas ilgtermiņa ekonomiskai izaugsmei un alternatīvam izaugsmes modelim, kas ietver “IKP un ne tikai”, un ir iekļauti dienas kārtībā jau gadiem ilgi¹.

Videi nekaitīgas izaugsmes modeli, kas rada zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni, pret klimata pārmaiņām noturīgu, resursu ziņā efektīvu ekonomiku, izmanto, lai atspoguļotu strukturālas pārmaiņas ekonomikā galvenokārt saistībā ar resursu trūkumu, tehnoloģiskām izmaiņām un jauninājumiem, jauniem tirgiem, un izmaiņām rūpniecības un patērētāju pieprasījumā². Resursu, izejvielu un enerģijas³ cenas jau ietekmē uzņēmumu izmaksu struktūru, jo resursu pieprasījums pasaulē turpinās palielināties saistībā ar patēriņa pieaugumu jaunietekmes ekonomikās. Pašreizējais lineārais modelis — “ņemt, izgatavot, patērēt un atbrīvoties no tā” — pakāpeniski virzītos uz aprites modeli, kurā tiktu iegūta lielāka pievienotā vērtība un lielāks labums no katras materiāla tonnas, katra enerģija džoula un hektāra zemes, taupot, atkārtoti izmantojot un pārstrādājot, un kurā resursu ražīgums noteiks konkurētspēju nākotnē⁴.

Videi nekaitīga izaugsme ir gan izaicinājums, gan iespēja darba tirgus un prasmju jautājumos, kas, savukārt, ir galvenie videi nekaitīgu izaugsmi veicinošie faktori. Pāreja izraisīs fundamentālas pārmaiņas visās ekonomikas jomās un plašā nozaru klāstā: tiks radīta papildu nodarbinātība, dažas darbvietas tiks aizstātas un citas - pārstrukturētas⁵. Šajā kontekstā ir būtiski labāk sagatavot un saskaņot darba tirgus pasākumus un instrumentus, lai radītu vajadzīgos apstākļus ar mērķi atbalstīt videi nekaitīgu nodarbinātību, novērstu prasmju trūkumu un darbaspēka trūkumu un paredzētu izmaiņas cilvēku kapitāla vajadzībās.

Komisijas 2012. gada Nodarbinātības paketē par pamatu izvirza satvaru ekonomikas atlabšanai ar daudzām jaunām darbvietām, uzsverot nepieciešamību tālāk attīstīt darba tirgus instrumentus un noteikt nepieciešamās prasmes, lai atbalstītu pāreju uz zaļo ekonomiku un progresu virzībā uz stratēģijas „Eiropa 2020” nodarbinātības mērķu sasniegšanu⁶.

2013. un 2014. gada izaugsmes pētījumos uzsvērts zaļās ekonomikas darbvieta radīšanas potenciāls, kā arī nepieciešamība izstrādāt stratēģisko satvaru, saskaņā ar kuru darba tirgus un prasmju politikām ir aktīva loma darbvieta izveidē⁷. Tomēr integrēti politikas satvari, kas

¹ COM(2009) 433 galīgā redakcija; Skatīt arī COM SWD (2013) 303 *final*, “IKP un ne tikai: progresā novērtējums”.

² Skatīt ESAO (2011), *Towards green growth* (Virzībā uz videi nekaitīgu izaugsmi); ANO Vides programma (UNEP) (2011), *Towards a green economy* (Virzībā uz zaļo ekonomiku).

³ Skatīt arī COM(2014) 015 *final*, paziņojums „Klimata un enerģētikas politikas satvars laikposmam no 2020. gada līdz 2030. gadam” un COM(2014) 021 *final*, paziņojums “Enerģijas cenas un izmaksas Eiropā”.

⁴ COM (2014)..., Virzība uz aprites ekonomiku: Eiropas programma, lai atkritumu rašanās apjomu pietuvinātu nullei.

⁵ ESAO (2012), *The jobs potential of a shift towards a low carbon economy*; ESAO (2012), ESAO 2012. gada Nodarbinātības perspektīva, sk. 4. nodaļu “What green growth means for workers and labour market policies: an initial assessment”; SDO (2011), “Ekoloģiskām darba vietām nepieciešamās prasmes”, rezumējošs viedoklis.

⁶ Nodarbinātības 7. pamatnostādne jo īpaši tika uzsvērts, ka dalībvalstīm būtu jāveicina darbvieta izveide visās jomās, *tostarp videi nekaitīgā nodarbinātībā*.

⁷ COM(2013) 800 *final*.

savieno videi nekaitīgu izaugsmi un nodarbinātību, ir tikai nelielā skaitā dalībvalstu, bet lielākā daļa ir radījušas nodalītu un sadrumstalotu pieeju⁸.

Turklāt, kā noteikts 7. Vides rīcības programmā, zaļās ekonomikas izaugsmes un nodarbinātības potenciāla pilna izmantošana ir atkarīga no vides integrācijas un politikas saskaņotības uzlabošanas, lai Savienības un dalībvalstu līmenī tiktu izstrādāta un īstenota nozaru politika⁹. 2014. gadā Eiropas resursu efektīvas izmantošanas platformā (*EREP*) arī uzsvērta nepieciešamība izstrādāt visaptverošu stratēģiju darbvieta, prasmju un izglītības padarīšanai par videi nekaitīgākām un ES aicināta integrēt ilgtspējas mērķus, noteikt darba tirgus instrumentus, lai atbalstītu šo pāreju, mobilizēt ES finansējumu, atbalstīt labas prakses apmaiņu, veicināt informētību un iesaistīšanos un nodrošināt Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgadu¹⁰.

Šā paziņojuma mērķis ir definēt stratēģiskos pamatnosacījumus, lai nodrošinātu, ka darba tirgus un prasmju politikām būtu aktīva loma, atbalstot nodarbinātību un darbvieta izveidi zaļajā ekonomikā. Tas izvirza priekšplānā mērķtiecīgas politikas pasākumus un instrumentus, lai nodrošinātu, ka nodarbinātības un vides darba kārtības saplūst, un lai palīdzētu sasniegt stratēģijas “Eiropa 2020” mērķus.

2. Virzībā uz zaļo ekonomiku – iespējas un problēmas darba tirgū

Ekonomikas ekoloģizāciju galvenokārt veicina ilgtermiņa globālā tendence, ko raksturo arvien lielāks resursu trūkums un pieaugošas enerģijas un izejvielu cenas, ko saasina Eiropas augoša atkarība no šo resursu importa. Lai risinātu šīs problēmas, ES ir īstenojusi vairākus politikas virzienus un stratēģijas, kuru mērķis ir atbalstīt pāreju uz resursu ziņā efektīvu un zema oglekļa emisiju līmeņa ekonomiku, vienlaikus stiprinot ES konkurētspēju. Viens no svarīgākajiem ir 2020. gada klimata un enerģētikas tiesību aktu kopums, kurā ir izvirzīti mērķi, kas jāsasniedz līdz 2020. gadam attiecībā uz siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu, atjaunojamiem enerģijas avotiem un energoefektivitātes uzlabošanu. Ir plaši atzīts, ka veiksmīga pāreja uz zaļo un resursu un enerģijas ziņā efektīvu ekonomiku pārveidos darba tirgus. Tādēļ, lai labāk prognozētu un pārvaldītu strukturālās korekcijas, ir nepieciešama izpratne par ietekmi uz darba tirgu¹¹.

Ir panākts ievērojams progress saistībā ar darbvieta izveidi videi draudzīgu preču un pakalpojumu nozarē (*EGSS*), kas nereti apzīmēta kā videi nekaitīgās (zaļās) darbvieta,— pat ekonomikas krīzes laikā. No 2002. līdz 2011. gadam ES bija vērojams nodarbinātības pieaugums no 3 miljoniem līdz 4,2 miljoniem, tostarp pieaugums par 20 % ekonomikas lejupslīdes gados¹².

Svarīgs faktors ir nodarbinātības radīšanas potenciāls, kas saistīts ar enerģijas ražošanu no atjaunojamiem energoresursiem, energoefektivitāti, atkritumu un ūdens apsaimniekošanu,

⁸ Vienotā nodarbinātības ziņojuma projekts, COM(2013) 801 *final*. Skatīt arī EK (2013) *Promoting green jobs throughout the crisis: a handbook of best practices in Europe*, ENO pārskats. Šajā rokasgrāmatā nosacītas valsts un/vai reģionālās stratēģijas vai politikas pasākumi, lai veicinātu nodarbinātību videi nekaitīgajās nozarēs.

⁹ OV L 354, 28.12.2013.

¹⁰

http://ec.europa.eu/environment/resource_efficiency/documents/erep_manifesto_and_policy_recommendations_31-03-2014.pdf.

¹¹ *Cambridge Econometrics, GHK un Warwick Institute for Employment Research (2011), Studies on sustainability issues — Green jobs; trade and labour* (Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāta veikts pētījums).

¹² *Eurostat* dati par videi draudzīgu preču un pakalpojumu nozari.

piedāvājot ilgtspējīgākus produktus un pakalpojumus, uzņēmumi var paplašināt savu tirgu un radīt jaunas darbvietas, vienlaikus pārveidojot esošās. Laikposmā no 2000. gada līdz 2011. gadam resursu ražīgums ES pieauga par 20 %. Šāda tempa saglabāšana varētu līdz 2030. gadam radīt pieaugumu par 30 % un palielināt IKP par gandrīz 1 %, vienlaikus radot vairāk nekā 2 miljonus darbavietu.

3. Politikas pasākumi

Dinamiskam un labi funkcionējošam darba tirgum ir svarīga nozīme, lai veicinātu pāreju uz zaļo un resursu ziņā efektīvu ekonomiku. Rīcība ES līmenī būtu jāvērs uz šādiem aspektiem:

- prasmju trūkumu novēršana;
- pārmaiņu prognozēšana, pārejas nodrošināšana un mobilitātes veicināšana;
- atbalstam darbvieta radīšana;
- datu kvalitātes paaugstināšana.

3.1. Prasmju trūkumu novēršana

Lai gan zaļā ekonomika radīs jaunas darbvietas un pavērs jaunus tirgus, Eiropas konkurētspēja, inovācijas spējas un ražīgums ir ļoti atkarīgs no kvalificēta darbaspēka pieejamības. Tādēļ nepieciešams veicināt prasmju pilnveidošanu (3.1.1.); un labāk prognozēt vajadzīgās prasmes visās jomās un nozarēs, lai attiecīgās iestādes un ieinteresētās personas varētu pielāgoties pārmaiņām (3.1.2.).

3.1.1. Veicināt prasmju pilnveidošanu

Lai gan dalībvalstis izstrādā videi nekaitīgu prasmju²³ klasifikācijas, tagad ir konstatēts, ka pāreja uz zaļāku ekonomiku būtiski ietekmēs prasmju pieprasījumu, paaugstinoties pieprasījumam pēc kvalificēta darbaspēka pieaugošās ekoruņniecības nozarēs, ceļot darba ņēmēju kvalifikāciju visās nozarēs, kā arī pārkvalificējot darba ņēmējus pārstrukturēšanai pakļautās nozarēs²⁴. Ekoinovācijas intensitāte mainīgi ietekmēs darbvieta un prasmju prasības visās jomās un nozarēs.

Apvienojumā ar spēcīgu inovāciju jaunajām profesijām būs nepieciešamas vispārējas prasmes, kā arī zinātnes, tehnoloģiju un matemātikas (*STEM*) prasmes, kā daļa no obligātās un terciārās izglītības. Lai iegūtu jaunas prasmes un zināšanas, piemēram, zināšanas par jauniem izolācijas materiāliem, jaunām pieejām būvmateriāliem, projektēšanu, inženiertehniskiem risinājumiem, zināšanas par noteikumiem u. c., būs nepieciešama prasmju pilnveidošana visās nozarēs un profesijās. Prasmes, kas saistītas ar zaļo ekonomiku ne vienmēr ir pilnīgi jaunas vai unikālas prasmes. Tās apvieno transversālās kompetences un īpašu prasmju kopumus. Dažos gadījumos konkrēti uzdevumi un pienākumi, kam nepieciešama īpaša prasmju un zināšanu kombinācija, veidos jaunus profesiju profilus.

Darbaspēka un izglītības un apmācības sistēmas pielāgošanas veicināšanai ir nepieciešama publisko iestāžu mērķtiecīga iejaukšanās, lai novērstu prasmju trūkumus, atbalstītu

²³ Skatīt, piemēram, *Ecorys (2010.), Programmes to promote environmental skills.*

²⁴ *ESAO (2012); SDO (2012); Cambridge Econometrics, un al. (2011.), Studies on sustainability issues — Green jobs; trade and labour.*

profesionālās pārejas procesu un uzlabotu izglītības un apmācības sistēmu spēju reaģēt uz jaunu prasmju un kvalifikāciju pieprasījumu. Tas prasa pārskatīt un atjaunināt kvalifikācijas un atbilstošās izglītības un apmācības programmas²⁵.

Lai labāk saskaņotu profesionālo izglītību un apmācību (PIA) ar darba tirgus vajadzībām, būtu jāizstrādā nozaru apmācību kvalitātes standarti, ko atbalsta kvalitātes nodrošināšanas mehānismi un akreditācijas sistēmas profesionālajā izglītībā un apmācībā. Neformāli iegūto videi nekaitīgo prasmju sertificēšana, ko atbalsta elastīgu apmācību rezultātā iegūtas kvalifikācijas, arī var atbalstīt pārstrukturēšanas skartu darba ņēmēju pāreju. PIA pārvaldības mehānismi labāk izmanto prasmju prognozes. Nozaru sociālie partneri būtu labāk jāiesaista mācību programmu, kvalifikāciju un akreditācijas sistēmu izstrādē un pārskatīšanā.

3.1.2. Labāka vajadzīgo prasmju prognozēšana

Tā kā ekonomikas strukturālās pārmaiņas radīs jaunu prasmju vajadzības un jaunas profesijas, nepieciešams labāk novērtēt darba un prasmju pilnveidošanu, lai veicinātu pāreju uz *zaļo ekonomiku*. Lai identificētu prasmju nepietiekamību, var izmantot tādas klasifikācijas sistēmas kā "Eiropas prasmju/kompetenču, kvalifikāciju un profesiju klasifikācija" (ESCO). ES prasmju panorāma, ko Komisija uzsāka 2012. gadā, sniedz pārskatu par Eiropas, valstu un nozaru secinājumiem attiecībā uz īstermiņa līdz vidēja termiņa izredzēm darbvieta un prasmju vajadzību jomā.

Valsts nodarbinātības dienesti (VND) sniedz vērtīgu informāciju par darba tirgū vajadzīgajām prasmēm. Dažās dalībvalstīs VND ir izstrādājuši instrumentus, lai uzraudzītu pieprasījumu pēc videi nekaitīgām prasmēm dažādās ekonomikas nozarēs, tostarp videi nekaitīgās nozarēs²⁶. Šajā kontekstā ir uzdevums izmantot esošos datus, lai mainītu vai pielāgotu apmācību piedāvājumu, pieejamību un formātu, kā arī apmācības ceļus.

Tāpēc ir svarīgi izstrādāt stratēģijas par informācijas vākšanu, īpašu uzmanību pievēršot plānotās darbā pieņemšanas vajadzībām un nepieciešamo prasmju identifikācijai. Šajā saistībā būtiska nozīme ir ciešai sadarbībai starp valdību, nozari, sociālajiem partneriem un pētniecību. Komisija ir popularizējusi nozaru prasmju padomes un nozaru prasmju apvienības, konkrēti, autobūves, būvniecības un ķīmijas nozarēs.

Kā atzīmēts Komisijas Zaļajā rīcības plānā MVU²⁷, darbaspēka pilnveidošana ir īpaši problemātiska MVU, jo tiem pieejams mazāk resursu, lai reaģētu uz pārveides vajadzībām. Tādēļ MVU būtu jāsaņem atbalsts un norādījumi, lai efektīvāk prognozētu prasmju vajadzības un novērstu videi nekaitīgo prasmju nepietiekamību. Lai palīdzētu MVU kļūt efektīvākiem enerģijas un resursu ziņā un lai veicinātu vides vadības standartu izmantošanu, būtu jāattīsta tādi instrumenti kā tālmācība un konsultāciju un padomdevēju pakalpojumi²⁸.

Lai palīdzētu pārvarēt pastāvošo prasmju trūkumu, Komisija:

- strādās ar ieinteresētajām personām nozaru līmenī (jo īpaši **nozaru prasmju padomes** un **nozaru prasmju apvienības**), lai veicinātu videi nekaitīgu prasmju zinātību un stiprinātu saikni ar **ESCO** un **ES prasmju panorāmu**;

²⁵ CEDEFOP (2012), *Green skills and environmental awareness in vocational education and training*.

²⁶ EMPL ĢD (2013), valstu nodarbinātības dienestu dialogi, *Public employment services and green jobs*.

²⁷ COM(2014)... , Komisijas paziņojums "Zaļās rīcības plāns MVU".

²⁸ Piemēram, ES vides vadības un revīzijas (EMAS) vai ISO 14001.

- sekmēs labas prakses apmaiņu par stratēģiju, kas balstīta uz zināšanām **Eiropas Nodarbinātības stratēģijas savstarpējās mācīšanās programmas** ietvaros un sadarbībā ar *Cedefop*;

- sekmēs labas prakses apmaiņu **Eiropas VND tīklā** par darba tirgus zinātības un prognožu izmantošanu un par partnerību veicināšanu ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām, lai labāk prognozētu uzņēmumu vajadzības attiecībā uz videi nekaitīgu prasmju apguvi;

- sadarbosies ar Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūta **InnoEnergy un klimata zināšanu un inovāciju kopienām**, lai sniegtu inovatīvu ilgtspējīgu enerģiju un uz klimatu orientētus izglītības modeļus bakalaura un pēcdiploma studiju programmās, kā arī lai pilnveidotu jaunu uzņēmējdarbības veidu izveides instrumentus nolūkā vēl vairāk veicināt ar klimatu saistītu uzņēmējdarbību;

- sekmēs labu praksi Eiropas Lauku attīstības tīklā un Eiropas inovācijas partnerības (EIP) tīklā attiecībā uz lauksaimniecības ražību un ilgtspēju saskaņā ar **kopējo lauksaimniecības politiku**.

Dalībvalstis tiek aicinātas pārskatīt un atjaunināt kvalifikācijas un atbilstošās izglītības un apmācības programmas, lai reaģētu uz jaunu tirgus pieprasījumu.

3.2. Pārmaiņu prognozēšana, pārejas nodrošināšana un mobilitātes veicināšana

Pārveides procesiem, jo īpaši no darbībām, kas piedzīvo lejupslīdi, uz jaunietekmes darbībām, ir nepieciešama savlaicīga prognozēšana un pārvaldība. Pārstrukturēšana būtu jāveic sociāli atbildīgi, jo īpaši, lai saglabātu cilvēkkapitālu (3.2.1.); darba tirgus iestādēm jāsniedz ieguldījums pārejas atvieglošanā un nodrošināšanā (3.2.2); un būtu jāturpina uzlabot profesionālā un ģeogrāfiskā mobilitāte (3.2.3.).

3.2.1. Pārmaiņu prognozēšana un pārstrukturēšanas pārvaldība

ES ir izstrādājusi visaptverošu tiesisko regulējumu, kas reglamentē to, kā ar sociālo dialogu būtu jārisina pārmaiņu prognozēšana un pārstrukturēšana. Turklāt ES kvalitātes sistēmā pārmaiņu un pārstrukturēšanās prognozēšanai (KS)²⁹ ir noteikti konkrēti principi un labā prakse pārmaiņu prognozēšanai un pārstrukturēšanas pārvaldībai; tāpat tā ir arī svarīga veiksmīgai videi nekaitīgās pārejas pārvaldībai no sociālekonomiskā viedokļa. Savlaicīga pārmaiņu un vajadzīgo prasmju prognozēšana veicina uzņēmumu konkurētspēju un darba ņēmēju nodarbinātības iespējas. Pārmaiņu prognozēšanā būtu jāiekļauj pastāvīgas kvalifikācijas celšanas programmas darba ņēmējiem darbvietā. Mācīšanās darbvietā arī var atbalstīt videi nekaitīgu inovāciju, jo īpaši, ja to atbalsta pienācīga atzīšanas sistēma.

Ir svarīgi izstrādāt īpašus norādījumus nozarēm, kurās prognozējams būtisks nodarbinātības pieaugums, kritums vai pārveidošana. Dažas nozaru iniciatīvas (piemēram, *CARS 2020*, *Būvniecība 2020*) ir izstrādātas, lai atbalstītu energoefektivitātes un resursu efektivitātes mērķu sasniegšanu, vienlaikus ņemot vērā nodarbinātības un prasmju aspektus.

Lai nodrošinātu, ka videi nekaitīgā pāreja rada labākas darbvietas, vērā jāņem arī veselības un drošības aspekti, jo īpaši jauni riski, kas saistīti ar videi nekaitīgu tehnoloģiju izstrādi. Lai gan ilgtspējīgākas tehnoloģijas, izstrādājumi un procesi varētu samazināt kaitīgās iedarbības risku darba ņēmējiem, ir rūpīgi jānovērtē potenciāli jauni apdraudējumi un jāintegrē preventīvās

²⁹ COM(2013) 882 *final*.

stratēģijās, lai varētu prognozēt, identificēt, novērtēt un kontrolēt jaunus apdraudējumus un riskus³⁰.

3.2.2. Darba tirgus iestāžu pielāgošana, lai atvieglotu un nodrošinātu pāreju

VND arvien vairāk iesaistās videi nekaitīgās nodarbinātības stratēģijās un programmās³¹. Tās apvieno darba devējus un mācību iestādes vietējās vai reģionālās programmās, kas paredzētas bezdarbniekiem un neaizsargātākām grupām, un izstrādā stimulus ģeogrāfiskās un profesionālās mobilitātes veicināšanai, izveidojot prasmju sertificēšanas un nodošanas sistēmas un datubāzes par darba devēju vajadzībām.

VND ir arvien lielāka nozīme, nodrošinot profesionālās orientācijas un konsultāciju pakalpojumus, kā arī kvalifikācijas plānus un validējot neformālo un ikdienējo mācīšanos.

3.2.3. Mobilitātes veicināšana

Darba ņēmēju mobilitātes veicināšana gan starp reģioniem, gan starp dalībvalstīm, zināmā mērā var apmierināt tūlītēju pieprasījumu darba tirgū. Lai gan dažās nozarēs, piemēram, būvniecībā, mobilitāte ir vīrs vidējā līmeņa, citās nozarēs, piemēram, komunālo pakalpojumu nozarē (ūdensapgāde, kanalizācija un elektroapgāde) tā nav. Komisija veicina mobilitāti ES iekšienē, izmantojot *EURES*, Eiropas darbavietu tīklu. Tā veicinās arī mērķtiecīgu mobilitāti, lai palīdzētu novērst grūti aizpildāmas brīvās darbvietas un specializētās brīvās darbvietas nozarēs un profesijās, jo īpaši zaļajā ekonomikā³². Mobilitātes veicināšanai būs nepieciešami ieguldījumi uz kompetencēm balstītā darbvietu piemeklēšanā ES līmenī, izmantojot *ESCO* un turpinot strādāt virzībā uz Eiropas prasmju un kvalifikāciju telpu. Turklāt būtu pastāvīgi jāatjaunina profesionālie profili, lai ņemtu vērā zaļajā ekonomikā vajadzīgās prasmes.

Lai prognozētu pārmaiņas, nodrošinātu pāreju un veicinātu mobilitāti, Komisija:

- strādās, pamatojoties uz pieredzi, kas gūta no pašreizējām **nozaru iniciatīvām par pārstrukturēšanas prognozēšanu un pārvaldību**, un novērtēs iespēju tās attiecināt arī uz citām nozarēm ar ekoloģizācijas potenciālu;
- strādās ar **NVD Eiropas VND tīkla** kontekstā, lai atbalstītu profesionālo mobilitāti, lai apmierinātu īpašas darba tirgus vajadzības, jo īpaši profesijās, kam nepieciešamas videi nekaitīgas prasmes;
- saskaņā ar Eiropas nodarbinātības stratēģiju atbalstīs **savstarpēju mācīšanos un salīdzinošus novērtējumus** par pienācīgu darba tirgus politiku;
- izmantos **mērķtiecīgas darbaspēka mobilitātes shēmas** saskaņā ar Nodarbinātības un sociālās inovācijas programmu (*EaSI*), lai veicinātu darbaspēka mobilitāti darba meklētājiem;
- izmantojot *ESCO*, atbalstīs uz kompetencēm balstītu darbvietu piemeklēšanu un tendenču analīzi par videi nekaitīgu prasmju pieprasījumu un piedāvājumu, pamatojoties uz brīvo darbvietu un CV apkopojumu, kas pieejams *EURES*.

Dalībvalstis un sociālie partneri ir aicināti sekmēt to, lai plaši izamntotu Eiropas kvalitātes sistēmu pārmaiņu un pārstrukturēšanās prognozēšanai saistībā ar ekonomikas ekoloģizāciju.

3.3. Atbalsts darba vietu radīšanai

³⁰ COM(2014) 332 *final*, paziņojums par ES stratēģisko satvaru par drošību un veselības aizsardzību darbā no 2014. līdz 2020. gadam; Skatīt arī Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra (2013), *Green jobs and occupational safety and health*.

³¹ EMPL ĢD (2013), valstu nodarbinātības dienestu dialogi, *Public employment services and green jobs*.

³² 2013. gada 11. decembra Regula (EK) Nr. 1296/2013.

Lai atbalstītu videi nekaitīgu pāreju (3.3.1.), būtu jāizmanto ES finansējums. Turklāt vienlīdz svarīgas jomas, lai atbalstītu videi nekaitīgu darbvietu radīšanu, ir nodokļu novirzīšana no darbaspēka uz vides nodokļiem (3.3.2.), videi nekaitīgu publisko iepirkumu (3.3.3.) un videi nekaitīgu uzņēmējdarbību (3.3.4).

3.3.1. ES finansējuma lietderīga izmantošana

Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi) ir nozīmīgi ieguldījuma avoti, kas veicina ilgtspējīgu izaugsmi un darbvietu radīšanu. Galvenie ES finanšu instrumenti, lai atbalstītu prasmju nodrošināšanu, darbvietu radīšanu un ekonomikas ekoloģizāciju, ir šādi.

- Eiropas Sociālais fonds (ESF) līdzfinansē darba tirgus aktivizēšanas pasākumus, pasākumus, kas atvieglo pāreju uz darba tirgu un zināšanu un prasmju uzlabošanu. ESF var atbalstīt darbaspēka pāreju uz videi nekaitīgākām darbvietām, palīdzēt risināt prasmju trūkuma problēmu un uzlabot PIA sistēmas (ieskaitot mācību programmu pielāgošanu).
- Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF) atbalsta ieguldījumus energoefektivitātes un resursu efektīvas izmantošanas jomā, atjaunojamus energoresursus, atkritumu un ūdens resursu apsaimniekošanu, zaļo infrastruktūru, bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un aizsargāšanu, ekoinovācijas, izglītības infrastruktūras un pētniecību, attīstību un inovāciju zemu oglekļa dioksīda emisiju tehnoloģiju jomā. Reģioniem būs jāiegulda minimālā daļa no ERAF līdzekļiem pasākumos, kas saistīti ar ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni (20 % līdzekļu vairāk attīstītiem reģioniem, 15 % pārejas reģioniem un 12 % mazāk attīstītiem reģioniem).
- Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA) atbalsta ieguldījumus lauksaimniecības, mežsaimniecības, vides jomā, lauku uzņēmējdarbībā un infrastruktūrā, tostarp ieguldījumos atjaunojamajā enerģijā un energoefektivitātē, resursu apsaimniekošanā (ūdens, atkritumu, zemes, utt.) un inovācijā. Dalībvalstīm būs jāiegulda vismaz 30 % no kopējā ELFLA ieguldījuma klimata pārmaiņu mazināšanas un vides jautājumu risināšanā.
- Uzņēmumu un MVU konkurētspējas programmas (*COSME*) un programmas “Apvārsnis 2020” mērķis ir veicināt ekonomisko izaugsmi un nodarbinātību, atbalstot projektus, kas saistīti ar inovāciju, tostarp atjaunojamiem energoresursiem, energoefektivitāti, ekosistēmu atjaunošanu un dabas ieviešanu pilsētās.
- Programma *LIFE* atbalsta vairākus mērķtiecīgus, inovatīvus vides un ar klimatu saistītus projektus, kuriem ir ietekme uz nodarbinātību un prasmēm, tostarp izmantojot Dabas kapitāla finansēšanas mehānismu un Energoefektivitātes privātā finansējuma instrumentus.

Komisija mudina un atbalsta finanšu instrumentu izveidi un īstenošanu, kurus līdzfinansē no Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem, izmantojot finanšu instrumentus - tehnisko padomdevēju platformu (*FI-TAP*) un citus kopīgus instrumentus ar EIB grupu. Šie instrumenti var palīdzēt piesaistīt papildu privātos ieguldījumus ekonomikas ekoloģizācijai un palīdzēt īstenot attiecīgo darbvietu potenciālu.

Būtu jāpilnveido sinerģijas starp programmām valsts un ES līmenī.

3.3.2. Nodokļu novirzīšana no darbaspēka uz vides nodokļiem

Nodokļu novirzīšana no darbaspēka uz nodokļiem ar mazāku negatīvo ietekmi uz izaugsmi, piemēram, patēriņa, īpašuma un vides nodokļi (un nelabvēlīgi ietekmējošu subsīdiju likvidēšana), var radīt gan augstāku nodarbinātības līmeni, gan samazināt emisijas un

piesārņojumu. Šī ietekme būs vislabāk redzama dalībvalstīs ar augstu nodokļu īpatsvaru. Vienā trešdaļā dalībvalstu ir iespējama šāda nodokļu novirzīšana, bet citā trešdaļā ir iespējams uzlabot esošo ar vidi saistīto nodokļu sistēmas uzbūvi³³.

Būtu jāapsver šādu reformu ietekme uz nodarbinātību - mērķtiecīgu darbaspēka izmaksu samazinājumu, kā, piemēram, attiecībā uz zemi kvalificētiem darba ņēmējiem salīdzinājumā ar kopējo samazinājumu, kā arī izplatīšanas ietekmi, ko rada pāreja uz vides nodokļiem. Vairākas dalībvalstis ir saņēmušas konkrētai valstij adresētus ieteikumus šajā jomā saistībā ar Eiropas pusgadu. Turklāt dalībvalstis varētu izmantot daļu no ieņēmumiem, kas gūti no emisiju kvotu izsolēm saskaņā ar ES ETS, lai samazinātu darbaspēka izmaksas, kam var būt vispārēja pozitīva ietekme uz nodarbinātību.

3.3.3. Administratīvās spējas palielināšana un videi nekaitīga publiskā iepirkuma veicināšana

Vairākas dalībvalstis ir trūkumi to administratīvajā spējā izstrādāt integrētākus risinājumus ekonomikas, sociālo un vides problēmu risināšanai, kā arī ņemt vērā plašākas izmaksas un ieguvumus, kas rodas sabiedrībai. Jo īpaši publisko iepirkumu var izmantot, lai veicinātu izaugsmi zaļajā ekonomikā. Ar jaunā ES publiskā iepirkuma direktīvu tiek vecināta etiķešu izmantošana, skaidri atļaujot ņemt vērā ražošanas procesu un ieviešot aprites cikla izmaksu jēdzienu. Tam ir potenciāls palielināt videi nekaitīga publiskā iepirkuma izmantošanu un tādējādi veicināt videi nekaitīgu izaugsmi un darbvietas.

3.3.4. Uzņēmējdarbības veicināšana

Pieklūve finansējumam ir problēma jebkurai uzņēmējdarbības sākšanai, un tās uzņēmējdarbības, kas darbojas zaļajā ekonomikā, nav nekāds izņēmums. Komisija kopā ar Eiropas Investīciju banku ir izveidojusi Dabas kapitāla finansēšanas mehānismu, lai, cita starpā, atbalstītu ar dabas kapitālu saistītus projektus un mazus un inovatīvus bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas uzņēmumus un uzņēmumus, kas nodarbojas ar pielāgošanos klimata pārmaiņām. Nesenais mikrofinansēšanas darbību pieaugums Eiropā ir radījis situāciju, kad vairāk nekā 30 % mikrokredītu sniedzēju nodrošina videi nekaitīgus mikrokredītus un papildu 10 % - pašreiz izstrādā šāda kredīta piedāvājumu³⁴.

Sociālekonomikā un sociālajos uzņēmumos ir nozīmīgs potenciāls nodrošināt augstas kvalitātes nodarbinātību tādās jomās kā energoefektivitāte un atjaunojamie energoresursi, bioloģiskā lauksaimniecība un ekotūrisms, vai aprites ekonomika ar darbībām, kas saistītas ar atkārtotu izmantošanu, atjaunošanu vai pārstrādi. Uzlabošanas stratēģiju efektivitātes noteikšana videi nekaitīgiem, sociāliem uzņēmumiem un informētības līmeņa celšana par iespējām varētu kalpot par iedvesmas avotu citiem kļūt par uzņēmējiem.

Saskaņā ar nesenajām aplēsēm 42 % MVU ir vismaz viens pilna laika vai daļēja laika videi draudzīgs darba ņēmējs, kas ir 5% pieaugums kopš 2012. gada un rada vairāk nekā 20 miljonus darbvietu visā ES. Zaļās rīcības plānā MVU ir ietvertas darbības, lai atbalstītu videi nekaitīgu uzņēmējdarbību inovatīviem un aprites uzņēmējdarbības modeļiem nākotnes uzņēmumos.

Lai sekmētu darbvietu radīšanu, Komisija:

³³ EK (2013), „Nodokļu reformas ES dalībvalstīs 2013. gadā”. Nodokļu politika apgrūtina ekonomikas izaugsmi un fiskālo ilgtspējību.

³⁴ Eiropas mikrofinansējuma tīkls (EMT) (2013), *European Green Microfinance. A first look*.

- atbalstīs **prasmju metodikas un nodarbinātības ietekmes novērtējumu** izstrādi attiecībā uz ieguldījumiem, jo īpaši, izmantojot tehnisko palīdzību, paraugprakses apmaiņu, izmēģinājuma projektus un informētības veicināšanas pasākumus 2014. un 2015. gadā;

- turpinās darbu pie **vides nodokļu reformas** dalībvalstīs Eiropas pusgada ietvaros;

- atbalstīs spēju veidošanu **videi nekaitīgā publiskā iepirkuma** jomā, sniedzot norādījumus par to, kā to vislabāk izmantot saskaņā ar neseno pieņemto publiskā iepirkuma reformu, un veicinās publisko iestāžu tīkla izveidi attiecībā uz videi nekaitīgo publisko iepirkumu;

— **atvieglos piekļuvi finansējumam** sociālajiem uzņēmumiem, tostarp tiem, kas darbojas zaļajā ekonomikā un videi nekaitīgam mikrofinansējumam saskaņā ar *EaSI* programmu;

- mudinās Eiropas līmeņa organizācijas **veicināt pieredzes apmaiņu** starp mikrofinansējuma sniedzējiem videi nekaitīga mikrofinansējuma jomā;

- stiprinās mērķtiesīgu atbalstu saskaņā ar **Zaļās rīcības plānu MVU**, izmantojot ES līmeņa finansējumu un MVU atbalsta tīklus (piemēram, Eiropas Biznesa atbalsta tīkls), jo īpaši, lai uzlabotu to darbaspēka zaļās prasmes.

Dalībvalstis un reģioni ir aicināti stiprināt nodarbinātības un prasmju virzienu savās finansiālā atbalsta programmās zaļajiem ieguldījumiem un tehnoloģijām, un palīdzēt zaļajiem sociālajiem uzņēmumiem kļūt „gataviem mainīties” un “gataviem pārņemt un pielāgoties”. Dalībvalstis tiek aicinātas arī nodrošināt ESI fondu resursu efektīvu izmantošanu, lai atvieglotu videi nekaitīgu pāreju saskaņā ar izvirzīto 20 % mērķi attiecībā uz pasākumiem klimata pārmaiņu jomā.

3.4. Datu kvalitātes paaugstināšana

Zaļā ekonomika, videi nekaitīga izaugsme un videi nekaitīgas darbvietas ir, balstoties uz dažādiem statistikas datiem, ietvertas dažādās definīcijās³⁵. Regulāra saskaņotas statistikas datu vākšana veicinātu vairāk uz faktiem balstītas politikas veidošanu un uzraudzību, kā arī palīdzētu labāk prognozēt pārejas ietekmi uz darba tirgu un nepieciešamo prasmju noteikšanu.

Komisija kopā ar dalībvalstīm ir izstrādājusi rādītājus, lai uzraudzītu virzību uz videi nekaitīgu izaugsmi Eiropas pusgada kontekstā³⁶. Turklāt dati par *EGSS* tiek vākti ES līmenī, lai nodrošinātu saskaņotu Eiropas informāciju par darbībām, kas saistītas ar nodarbinātību, vides mērķiem³⁷. Turklāt Komisija veido ekonometrisko modeli (*FIDELIO*)³⁸, lai novērtētu ietekmi uz vidi un nodarbinātību ekonomikas, vides un citās politikas jomās.

Starptautiskā līmenī - 19. Starptautiskajā darbaspēka statistiķu konferencē tika pieņemtas „pamatnostādnes par statistikas definīciju attiecībā uz nodarbinātību vides jomā”, lai palīdzētu valstīm pilnveidot statistikas standartus un metodes attiecībā uz videi nekaitīgām

³⁵ Skatīt Videi nekaitīgas izaugsmes zināšanu platformu (*Green growth knowledge platform*) (*GGGI, OECD, UNEP, World Bank*) (2013), *Moving towards a common approach on green growth indicators*.

³⁶ Skatīt arī Nodarbinātības komiteja (2010), *Towards a greener labour market - The employment dimension of tackling environmental challenges (final report), identifying indicators in six areas: green jobs, green skills, green workplaces, green transition, green labour markets and green growth*.

³⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Regula (ES) Nr. 538/2014, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 691/2011 par Eiropas vides ekonomiskajiem kontiem.

³⁸ *FIDELIO* 1: Pilnībā starpreģionāls, dinamisks, ekonometrisks, ilgtermiņa ielaides-izalides modelis ES 27 JRC 2013.

darbvietām, zaļo ekonomiku un nodarbinātību vides jomā un uzlabotu starptautisko salīdzināmību³⁹.

Lai uzlabotu datu kvalitāti, Komisija:

— sniegs atbalstu valstu statistikas birojiem datu vākšanā un vides grāmatvedības izstrādāšanā Eiropas statistikas sistēmā, izmantojot esošo finansiālo un mācību atbalstu;

— stiprinās kvantitatīvās modelēšanas rīkus, kas ļauj veikt detalizētāku ietekmes uz darba tirgu analīzi ES, dalībvalstu un reģionālā līmenī;

— pamatojoties uz darbu vides un nodarbinātības rādītāju satvaru, ko izstrādājusi Nodarbinātības komiteja, atbalstīs politiku pārraudzību stratēģijas “Eiropa 2020” kontekstā.

Dalībvalstis tiek aicinātas pēc iespējas saīsināt pārejas periodus *EGSS* kontu moduļa īstenošanai un laiku, kas vajadzīgs datu nosūtīšanai.

4. Sociālā dialoga veicināšana

Sociālo partneru līdzdalība visos līmeņos ir priekšnoteikums tam, lai atvieglotu ekonomikas ekoloģizāciju.

Izmantojot kopīgas vai atsevišķas iniciatīvas, sociālie partneri ES līmenī jau ir devuši ieguldījumu ES debatēs par darbvietu ekoloģizāciju, īpašu uzmanību pievēršot taisnīgas pārejas principam, sinerģijai starp klimata un enerģētikas tiesību aktu kopumu 2030. gadam un ES rūpniecības politiku, un prasmēm, kas vajadzīgas videi nekaitīgās darbavietās⁴⁰. Tā kā pārejai uz zaļo un resursu ziņā efektīvu ekonomiku ir spēcīga ietekme nozaru līmenī, sociālajie partneri ir tieši ieinteresēti piedalīties ar savu darbu ES nozaru sociālā dialoga komitejās.

Komisija aicinās Eiropas sociālos partnerus izstrādāt turpmākas kopīgas iniciatīvas Eiropas sociālā dialoga kontekstā gan starpnozaru, gan nozaru līmenī, kā arī ņemt vērā *EREP* ieteikumus, lai nodrošinātu darba ņēmēju iesaistīšanu jautājumos, kas saistīti ar vides vadību, enerģijas un resursu izmantošanu un jauniem apdraudējumiem darba vietā, uzlabot darba ņēmēju tiesību uz informāciju un konsultācijām un attīstīt nozares ceļvežus par resursu efektīvu izmantošanu.

5. Starptautiskas sadarbības stiprināšana

Saskaņā ar secinājumiem, kas gūti Ilgtspējīgai attīstībai veltītajā ANO konferencē “Rio + 20”, ES ir apņēmusies īstenot taisnīgu globālu pāreju uz iekļaujošu zaļo ekonomiku sadarbībā ar citiem starptautiskajiem partneriem. Tam nepieciešams ņemt vērā vides un klimata pārmaiņu politiku sociālo dimensiju un to savstarpējo saistību ar attīstības satvaru laikposmam pēc 2015. gada un ilgtspējīgas attīstības mērķiem.

ES cieši sadarbojas ar SDO attiecībā uz tādām problēmām, kas saistītas ar videi nekaitīgu nodarbinātību, tostarp, nodrošināt, ka videi nekaitīgas darbvietas ir pienācīgas darbvietas; darba standartu piemērošanu, jo īpaši darba inspekciju, darba drošību un veselību videi nekaitīgā nodarbinātībā; apkarot ēnu ekonomiku videi nekaitīgās nozarēs, tādās kā atkritumu apsaimniekošana; prognozēt nākotnē vajadzīgās prasmes un pieņemt mācību politikas, kas veicina videi nekaitīgu prasmju pieprasījuma apmierināšanu.

³⁹ http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/guidelines-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/WCMS_230736/lang--en/index.htm.

⁴⁰ Skatīt, piemēram, *ETUC, BusinessEurope, CEEP, UEAPME* (2014), *Skills needs in greening economies*.

Pāreju uz iekļaujošu zaļo ekonomiku tika izskatīta arī divpusējā dialogā ar ES stratēģiskajiem partneriem, piemēram, ASV, Kanādu un Ķīnu, un tā arī turpmāk tiks apspriesta arī ar citām partnervalstīm. Savas attīstības sadarbības politikas ietvaros un, izmantojot pašas finansēto programmu un instrumentu klāstu, ES mudinās arī partnervalstis pieņemt integrētu pieeju ekonomikas ekoloģizācijai.

Komisija iesaistīsies 2012. gadā pasaules videi nekaitīgās izaugsmes institūta (*Global Green Growth Institute*), ESAO, UNEP un Pasaules bankas izveidotajā Videi nekaitīgas izaugsmes zināšanu platformā, kas ir pētnieku un attīstības ekspertu globāls tīkls, kas identificē un risina būtiskas nepilnības zināšanās videi nekaitīgas izaugsmes teorijā un praksē.

6. Secinājumi

Pāreja uz zaļo un resursu ziņā efektīvu ekonomiku pirmkārt ir iespēja palielināt Eiropas konkurētspēju pasaulē, lai nodrošinātu nākamo paaudžu labklājību, kā arī atbalstītu ilgtspējīgu un kvalitatīvu nodarbinātību, vienlaikus veicinot atgūšanos no nesēnās ekonomikas krīze.

Nodarbinātības un darba tirgus politikai kopumā ir jāuzņemas aktīvāka loma, lai atbalstītu darbavietu radīšanu un piemeklētu atbilstmes starp darbaspēka un prasmju pieprasījumu, kas saistīts ar pāreju uz zaļo un resursu ziņā efektīvu ekonomiku. Šajā nolūkā jāīsteno šādas prioritātes:

- - uzlabot esošo Eiropas un valsts līmeņa politikas virzienu un iniciatīvu integrāciju un koordinēšanu;
- - pilnveidot pārvaldības struktūras un metodoloģiskos instrumentus, lai veicinātu pāreju uz zaļo un resursu ziņā efektīvu ekonomiku, lai labāk koordinētu politiku un nodrošinātu pastāvīgu reformas pasākumu uzraudzību; un izveidot ciešākas darba attiecības un dialogu ar sociālajiem partneriem par nodarbinātības problēmām saistībā ar ekonomikas ekoloģizāciju;
- - pastiprināt Komisijas esošos prasmju zinātības instrumentus, lai labāk prognozētu un uzraudzītu norises nozarēs un profesijās, kas saistītas ar videi nekaitīgu izaugsmi, resursu efektivitāti un aprites ekonomiku;
- - nodrošināt, ka ES un dalībvalstu finansēšanas programmās un politikas virzienos tiek atbalstīta darbavietu radīšana zaļajā ekonomikā;
- - uzraudzīt ar videi nekaitīgu nodarbinātību saistīto progresu vienotā nodarbinātības ziņojuma kontekstā;
- - strādāt virzībā uz starptautisku konkurences apstākļu nodrošināšanu videi nekaitīgas un iekļaujošas izaugsmes veicināšanas jomā;
- - pamatojoties uz *EREP* ieteikumiem, izstrādāt visaptverošu stratēģiju darbavietu, prasmju un izglītības ekoloģizācijai.

Komisija aicina Padomi, Eiropas Parlamentu, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju un Reģionu komiteju apstiprināt šo videi nekaitīgas nodarbinātības iniciatīvu un veicināt

darbību turpmāku attīstību, lai panāktu integrētu pieeju ilgtspējīgai izaugsmei un darbvietām Eiropas Savienībā.